

Het Zondagochtend Concert

23 februari 2025 - Grote Zaal - 11.00 uur

Gürzenich-Orchester Köln - Chamber Ensemble
Natalie Chee, viool/leiding

Joseph Haydn
1732-1809

Symfonie nr. 85 in Bes 'La reine' (1785)
Adagio - Vivace
Romance: Allegretto
Menuetto: Allegretto - Trio
Finale: Presto

Antonín Dvořák
1841-1904

Serenade in E, op. 22 (1875)
Moderato
Tempo di valse
Scherzo vivace
Larghetto
Finale: Allegro vivace

Steun ons

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later.
concertgebouw.nl/steun-ons

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open.
U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concertregistraties en nog veel meer. **Lees bijvoorbeeld het interview met Saskia Voorbach, AVROTROS-presentator van Het Zondagochtend Concert op concertgebouw.nl/voorbach.**

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

2 mrt - Grote Zaal

Mozarts *Jupitersymfonie* & Chen Reiss zingt Beethoven

9 mrt - Grote Zaal

Dvořák's *Achtste* en Esther Yoo speelt Bruch en Tsjaikovski

16 mrt - Grote Zaal

Tsjaikovski's *Symfonie nr. 6*, Verdi's *Ouverture uit 'La forza del destino'*

23 mrt - Kleine Zaal

Barokke vioolmuziek door Charlotte Spruit & Friends

20 apr - Grote Zaal

Paasconcert met Mendelssohns 'Lobgesang'

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! [#concertgebouw](https://twitter.com/concertgebouw)

Het Zondagochtend Concert wordt
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

Het Gürzenich-Orchester Köln - Chamber Ensemble ontleent zijn naam aan het gebouw in het historische centrum van Keulen dat al sinds de vijftiende eeuw dienst doet als feestzaal. Het orkest komt dan ook, onder aanvoering van de Australische violist Natalie Chee, met een feestelijk en opgewekt programma. Antonín Dvořák componeerde zijn levendige *Strijkersserenade* in een absolute feeststemming. De *Symfonie nr. 85*, 'La reine' is genoemd naar Marie Antoinette, koningin van Frankrijk, die getuige de prachtige muziek van Haydn niet alleen statig en elegant was, maar ook van dansen hield.

Zorgeloze muziek voor strijkers

In 1874 was de 33-jarige Antonín Dvořák een tamelijk berooide, net getrouwde muzikleraar, die als componist in Praag wel wat handen op elkaar kreeg, maar daarbuiten volstrekt onbekend was. Dvořák had geldzorgen en bezat niet eens een piano. Dat veranderde in één klap toen de jury van het Oostenrijks Staatsstipendium een stapel composities van Dvořák onder ogen kreeg. Het juryrapport bejubelt de composities en stelt dat deze 'onbetwist getalenteerde componist een subsidie verdient om zijn benarde omstandigheden te verlichten en hem te bevrijden van zorgen bij zijn

creatieve werk'. Dvořák was in de zevende hemel toen hij het nieuws hoorde en componeerde in een vreugdevolle roes van slechts een paar weken het *Tweede strijkkwintet*, de *Strijkersserenade*, het *Eerste pianotrio*, het *Eerste pianokwartet* en de *Vijfde symfonie*.

Twee jaar later diende Dvořák weer een aanvraag in voor het Staatsstipendium, dat hem ook deze keer werd toegekend. En deze keer was de jury zó enthousiast dat een van de leden – Johannes Brahms – zich bij de componist meldde met het aanbod hem te introduceren bij zijn eigen uitgever. Het zou niet alleen de start blijken van Dvořáks grootse internationale carrière, maar was ook het begin van de bijzondere vriendschap tussen Dvořák en Brahms, die zijn leven lang een groot pleitbezorger van Dvořák bleef. Het heeft er alle schijn van dat Dvořák juist tussen die eerste stipendium-toekenning en de lancering van zijn carrière door Brahms, zijn meest opgewekte en zorgeloze muziek componeerde. Pas getrouwd, verlost van armoede maar nog niet belast met wereldfaam, schreef hij de *Serenade in E*, op. 22, voor strijkers: een werk vol lyriek en melodische pracht, gegoten in een heldere, op klassieke leest geschoeide vorm. Gecomponeerd in mei 1875 klinkt

het anderhalve eeuw later nog steeds alsof Dvořák in de vijf heerlijke delen al het mooie van de lente heeft weten te vereeuwigen.

Marie Antoinettes favoriete symfonie

Joseph Haydn was de vader van de symfonie en het strijkkwartet. Van beide genres was hij niet zozeer de uitvinder, als wel de vormgever: hij tilde het strijkkwartet naar een totaal ander niveau en ontwikkelde de vierdelige standaardvorm van de symfonie. Want vóór Haydn was de symfonie eenvoudige vermaaksmuziek, die bijvoorbeeld gespeeld werd voordat een opera begon, terwijl het publiek nog vrolijk aan het kletsen was. Haydn verhief de symfonie tot 'luistermuziek'.

Zijn *Symfonie nr. 85 in Bes* is de een na laatste van de Parijse symfonieën, die Haydn voor het orkest van de Parijse vrijmetselaarsloge 'Olympique' componeerde. De symfonie werd al snel een favoriet van Marie Antoinette, de laatste koningin van Frankrijk, waardoor het werk de bijnaam 'La reine' oftewel 'de koningin' kreeg. Marie Antoinette was bij leven een veelbesproken koningin, met wie het bovendien slecht afliep: zij stierf tijdens de Franse Revolutie onder de guillotine. Hoewel een vleugje dramatiek hier en

daar wel hoorbaar is in de symfonie, zijn het bovenal elegantie, briljante helderheid en overvloedige warmte die deze symfonie kenmerken.

Franse stijl

Vanaf de eerste noten wordt meteen duidelijk dat Haydn deze symfonie voor het Parijse publiek componeerde, want de langzame, statige opening met gepuncteerd ritme (een 'hupsend' ritme van een lange noot gevolgd door een korte) is typisch voor een ouverture in Franse stijl.

Het Franse karakter blijft ook in het tweede deel nog even op de voorgrond, want dit deel is gebaseerd op het Oud-Franse volksliedje *La gentille et jeune Lisette*, waar Haydn vier prachtige subtiele variaties van weefde. In het derde deel wordt er gedanst: het begint met een menuet, de dans die op een koninklijk bal thuishoort. In de triosectie die erop volgt klinkt de volkse Ländler. Het zijn dus niet louter edele klanken, er is ook ruimte voor eenvoudige charme in deze symfonie.

De finale is opgewekt en fris en sluit dit heerlijke door een Oostenrijker gecomponeerde Franse pareltje vol energie af.

Alexander Klapwijk